

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Ustanowione przez UNESCO święto jest obchodzone 21 lutego. Na datę obchodów Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego wybrany został 21 lutego, aby upamiętnić wydarzenia 1952 r., kiedy to w Dhace (Bangladesz) doszło do demonstracji, a następnie zamordowania pięciu studentów, domagających się uznania ich języka ojczystego – bengalskiego – za jeden z dwóch urzędowych języków ówczesnego państwa Pakistan. Święto ustanowiono w 1999 r., a rok później po raz pierwszy je obchodzono.

Dzień Języka Ojczystego ma zwracać uwagę na wagę zachowania różnorodności językowej świata, ponieważ wymieranie języków przybrało niepokojące tempo. Co dwa, trzy tygodnie znika bezpowrotnie jeden język, a razem z nim związane z nim bogactwo kulturowe.

"W skali globalnej 40 procent populacji nie ma dostępu do edukacji w języku, którym mówi lub który rozumie. Niemniej jednak w dziedzinie edukacji wielojęzycznej dokonuje się postęp, wraz z rosnącym zrozumieniem jej znaczenia, zwłaszcza we wczesnej edukacji oraz większym zaangażowaniem w jej rozwój w życiu publicznym" - napisano.

Na stronie UNESCO wskazano, że "wielojęzyczne i wielokulturowe społeczeństwa istnieją dzięki swoim językom, które przekazują i zachowują tradycyjną wiedzę i kultury w sposób zrównoważony". W dokumentach i programach odnoszących się do edukacji wielojęzycznej, UNESCO podkreśla wagę edukacji w lokalnych językach na wczesnych etapach nauczania, ponieważ pozwala to zbudować silny fundament dla późniejszych, wyższych etapów nauki, częstokroć w innym już języku, którym może być na przykład literacki język ojczysty.

Najpopularniejsze języki ojczyste to: chiński (nazywany mandaryńskim), angielski, hiszpański, hindi i arabski. Najbardziej zagrożone wyginięciem są języki używane przez małe społeczności – języki te często są porzucane przez użytkowników na rzecz innego, np. urzędowego lub używanego przez większość ludzi na danym obszarze.

Zgromadzenie Ogólne ONZ ogłosiło lata 2022-2032 Międzynarodową Dekadą Języków Rdzennych, aby zwrócić uwagę na krytyczny status wielu języków rdzennych na świecie i zachęcić do działań na rzecz ich zachowania, rewitalizacji i promocji.

Dekada, której UNESCO jest międzynarodowym koordynatorem z ramienia ONZ, ma na celu m.in. zapewnienie prawa ludności rdzennej do zachowania i promowania swoich języków oraz włączenie aspektów różnorodności językowej i wielojęzyczności do głównego nurtu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju.

W tym dniu w sposób szczególny należy przypomnieć o konieczności troski o język ojczysty oraz języki zagrożone i ginące. Promowaniem i upowszechnianiem języka polskiego poza granicami kraju zajmują się instytucje podległe i nadzorowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki – Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej i Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą. W sposób szczególny działania te wspiera powołany w 2022 r. Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego.

Instytucje podległe i nadzorowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki realizują szereg działań ukierunkowanych na promowanie języka polskiego wśród Polonii i Polaków za granicą.

Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą odgrywa istotną rolę w kształtowaniu i podtrzymywaniu tożsamości narodowej wśród Polaków i Polonii żyjącej poza granicami kraju. Realizuje to m.in. przez nauczanie dzieci i młodzieży języka polskiego, historii i kultury w języku polskim, ułatwiając im tym samym ewentualny powrót do polskiego systemu edukacji. ORPEG prowadzi 74 szkoły polskie przy placówkach dyplomatycznych RP, oferując nauczanie uzupełniające z języka polskiego i zdobywanie wiedzy o Polsce dla ponad 16 tys. uczniów. W roku 2022/2023 instytucja skierowała do pracy za granicą 103 nauczycieli do 11 krajów. W 2022 r. wyposażyła ośrodki i placówki organizujące naukę języka polskiego w ponad 50 tys. podręczników i pomocy dydaktycznych.

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej

Upowszechnianie języka polskiego poza granicami Polski NAWA realizuje przez programy skierowane do osób indywidualnych i instytucji. W ramach programów oferuje cudzoziemcom studia polonistyczne w Polsce, prowadzenie polonoznawczych projektów badawczych czy uczestnictwo w intensywnych wakacyjnych kursach językowych.

NAWA współpracuje też z zagranicznymi uczelniami prowadzącymi lektoraty języka polskiego. Podejmuje działania na rzecz profesjonalizacji nauczania oraz podnoszenia rangi języka polskiego jako języka obcego. Zapewnia obsługę administracyjną i finansową systemu certyfikacji języka polskiego.

Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego

Zadania powołanego pod koniec 2022 r. Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. świętego Maksymiliana Marii Kolbego obejmują m.in.:

- wspieranie kultywowania polskiej tradycji i wartości języka polskiego jako języka ojczystego oraz promowania języka polskiego jako języka ojczystego wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą,
- wzmacnianie współpracy między Polonią i Polakami zamieszkałymi za granicą a podmiotami działającymi w Polsce, w szczególności w dziedzinie edukacji i nauki,
- wspieranie inicjatyw oraz projektów edukacyjnych i naukowych mających na celu pogłębianie znajomości języka polskiego,
- upowszechnianie języka polskiego jako języka obcego.

Obchody święta zwracają uwagę na potrzebę troski o język ojczysty, jego promocję i ochronę. Troska o język ojczysty to również dbałość o historię, tożsamość, to nieustanne tworzenie i interpretowanie słów, za pomocą których opisujemy świat.

Zrozumienie człowieka i zjawisk zachodzących w otaczającej nas przestrzeni dokonuje się właśnie przy użyciu i za pomocą języka. Poznanie kultury danego narodu to poznanie języka tego narodu. Język ma siłę sprawczą, moc kreatywną. Używając prostych, podstawowych słów i zwrotów budujemy pozytywne relacje między ludźmi, tworzymy grupę, wspólnotę.

Dla Polaków mieszkających w Australii, polszczyzna to także symbol tożsamości narodowej, symbol spajający nas na emigracji, z dala od Ojczyzny. Dlatego troska o nasz ojczysty język, to nasz obowiązek." A niechaj narodowie wždy postronni znają, iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają" - te słowa wypowiedziane przez Mikołaja Reja określonego jako "ojca języka polskiego" w pełni oddają znaczenie poruszanej tematyki.

I na zakończenie -dzisiejsze święto stanowi znakomitą okazję, aby przypomnieć historię języka polskiego. Należy on do grupy języków słowiańskich. Pierwsze znane pełne zdanie po polsku pochodzi z Księgi Henrykowskiej z 1270 roku i dotyczy opisu życia codziennego w tamtych czasów. Mąż mówi do żony: "Daj, ać ja pobruszę a ty poczywaj" w wolnym tłumaczeniu: „odpocznij kochanie dzisiaj ja pozmywam”.

Pielęgnowanie i szanowanie języka rodzinnego nie tylko od święta, ale i na co dzień to również wyraz patriotycznej postawy i obowiązek każdego Polaka. Język pełni bowiem nie tylko funkcję użytkową, ale jest też siedzibą kultury i wzbogaca świat przeżyć każdego z nas, szczególnie na emigracji.

Autor:

Danuta Piotrowska

Źródła:

<https://nck.pl/projekty-kulturalne/projekty/ojczysty-dodaj-do-ulubionych/ciekawostki-jezykowe/miedzynarodowy-dzien-jezyka-ojczystego>

<https://biuletynpolonistyczny.pl/pl/articles/unesco-polowa-jezykow-swiata-jest-zagrozona-wyginieciem,34/details>

<https://www.unesco.pl/aktualnosc/21-lutego-miedzynarodowy-dzien-jezyka-ojczystego-939/>

<https://www.polskieradio.pl/399/9064/artukul/2704150,jezyk-polski-i-polska-kultura-z-sukcesem-promowane-przez-nawa-w-swiecie>